

Daniel Kitabı - Yüz qırx səkkizinci

Peyğəmbərlik Cədvəllərinin Açıqlanması: Habaqqunun Görümü və Millerin Yuxusu

Jeff Pippenger

2024-03-20

Ulai çayı ilə bağlı görüntünün təmsil etdiyi biliyin artması, nəhayət, Həbəqququn iki lövhəsi üzərinə yazılan şeydir.

Onların ikinci gəliş vaxtına aid olduğunu hesab etdikləri peyğəmbərliklərlə bir-birinə hörülmüş halda, onların qeyri-müəyyənlik və intizar vəziyyətinə xüsusi surətdə uyğunlaşdırılmış, indi idrakları üçün qaranlıq olanın vaxtı gəldikdə aydın ediləcəyinə imanla səbirlə gözləməyə onları ruhlandıran təlim var idi.

“Bu peyğəmbərliklər arasında Habaqquq 2:1–4-də olan da vardı: ‘Mən keşik yerimdə dayanacağam, qüllənin üstünə çıxacağam və gözləyəcəyəm ki, O mənə nə deyəcək və məzəmmət olunduğum zaman mən nə cavab verəcəyəm. Rəbb mənə cavab verib dedi: Vəhyi yaz və onu lövhələr üzərində aydın şəkildə həkk et ki, onu oxuyan qaça bilsin. Çünki vəhy hələ təyin olunmuş vaxt üçündür; lakin axırda danışacaq və yalan çıxmayacaq. Əgər ləngisə, onu gözlə; çünki o, hökmən gələcək, gecikməyəcək. Bax, qürura qapılmış adamın canı onun daxilində doğru deyildir; lakin saleh öz imanını ilə yaşayacaqdır.’”

“Hələ 1842-ci ildə belə, bu peyğəmbərlikdə verilən ‘görüntünü yaz və onu lövhələr üzərində aydın et ki, onu oxuyan qaça bilsin’ göstərişi Çarlz Fitçə Daniel və Vəhy kitabındakı görüntüləri izah etmək üçün peyğəmbərlik cədvəlinin hazırlanmasını təlqin etmişdi. Bu cədvəlin nəşri Habakkuka verilmiş əmrin yerinə yetməsi kimi qəbul edilirdi. Bununla belə, o zaman heç kəs həmin görüntünün həyata keçməsində zahir bir gecikmənin — bir ləngimə vaxtının — eyni peyğəmbərlikdə təqdim olduğunu fərq etməmişdi. Məyusluqdan sonra bu Müqəddəs Yazı çox əhəmiyyətli göründü: ‘Çünki görüntü hələ təyin olunmuş vaxt üçündür, amma axırda o danışacaq və yalan olmayacaq; geciksə də, onu gözlə; çünki o, mütləq gələcək, gecikməyəcək.... Saleh öz imanını ilə yaşayacaqdır.’ The Great Controversy, 391, 392.”

Habakkukun iki lövhəsi peyğəmbərlik baxımından iki şahiddir. Müqəddəs Kitaba görə, həqiqəti təsbit etmək üçün iki şahid bir araya gətirilməlidir.

Lakin o səni eşitməzsə, özünə bir və ya iki nəfər də götür ki, iki və ya üç şahidin ağzı ilə hər söz təsdiq olunsun. Matta 8:16.

Habakkukun iki lövhəsi (1843 və 1850-ci illərə aid pioner cədvəlləri) bir-birinin üzərinə qoyulduqda, onlar Millerin yuxusunun “cəvahiratları” olan həqiqətləri təsdiq edirlər. Birinci lövhədə göstərilən 1843-cü ilin yanlıgısı ikinci lövhə ilə üst-üstə qoyulduqda, görüntünün “gecikmə vaxtı”nı müəyyən edir. Miller (həmin tarixin simvolik gözetçisi) öz tarixinin mübahisəsi zamanı nə deməli olduğunu soruşdu.

Mən keşik yerimdə duracağam, özümü qüllə üzərinə qoyacağam və baxıb görəcəyəm ki, O mənə nə deyəcək və məzəmmət olunanda mən nə cavab verəcəyəm. Habakkuk 2:1.

Rəbb Millərə vəhyi yazmağı tapşırırdı və o, yuxusunda vəhyi ehtiva edən sandığı otağının mərkəzindəki bir masanın üzərinə qoydu.

Rəbb mənə cavab verib dedi: Vəhyi yaz və onu lövhələr üzərində aydın et ki, onu oxuyan qaça bilsin. Habakkuk 2:2.

Cədvəllər bundan sonra ləngimə vaxtını və ilk məyusluğu müəyyən edir.

Çünki görüntü hələ təyin olunmuş bir vaxt üçündür; lakin axırda o danışacaq və yalan söyləməyəcək: geciksə də, onu gözlə; çünki o, mütləq gələcək, gecikməyəcək. Habakkuk 2:3.

Sonra biliyin artmasına əsasən aşkar olan iki sinif təmsil olunur.

Bax, qürura qapılanın canı onun daxilində doğru deyildir; lakin saleh öz imanı ilə yaşayacaqdır. Habakkuk 2:4.

İbadət edənlərin iki sinfi Daniel kitabının on ikinci fəslində bəyan olunan sınaq prosesi vasitəsilə aşkara çıxarılaçaqdı.

Və o dedi: Get öz yoluna, ey Daniel; çünki sözlər axır zamanadək qapadılmış və möhürlənmişdir. Çoxları təmizlənəcək, ağardılacaq və sınıanacaq; lakin pislər pislik edəcəklər; və pislərdən heç biri anlamayacaq; amma müdriklər anlayacaqlar. Daniel 12:9, 10.

Daniel kitabındakı “müdriklər”, imanla saleh sayılmış Matta iyirmi beşdəki müdrik bakirələrdir; pislər isə təkəbbür içində yüksəlmiş ağılsız bakirələr idi. Millerin yuxusunun sonunda cəvahiratlar məsələdəki on bakirənin yağını təmsil edir; bu da xəbər idi.

Allah bizə göndərdiyi xəbərləri qəbul etmədiyimiz zaman hörmətdən salınır. Beləliklə, O'nun qaranlıqda olanlara çatdırılmaq üçün canlarımıza tökmək istədiyi qızıl yağ rədd etmiş oluruq. “Budur, bəy gəlir; onu qarşılamağa çıxın” çağırışı gəldikdə, müqəddəs yağ qəbul etməmiş, Məsihin lütfünü ürəklərində əziz tutmamış olanlar, ağılsız bakirələr kimi, özlərinin Rəblərini qarşılamağa hazır olmadıqlarını görəcəklər. Onlar yağ əldə etmək qüdrətinə özlərində malik deyillər və həyatları məhvə uğrayır.” Review and Herald, 20 iyul 1897.

Millerin son günlərdəki ləl-cəvahiratı on dəfə daha parlaq saçaçaqdı; həm on sayı, həm də işıq bir sınağın rəmzidir. Millerin yuxusunun sonluğunda təmsil olunan son günlərdə, Habaqqunun lövhələri üzərində göstərilən həqiqət işığı sınaq xarakterli bir xəbər əmələ gətirir ki, bu da on qız məsələsinə görə, Gecəyarısı Harayının sınaq xəbəridir. Həmin sınaq prosesi Millerçi tarixin sınaq prosesinin təkrarından ibarətdir, çünki on qız məsəli son günlərdə hərfi mənada yenidən təkrarlanır.

“Məni çox vaxt on bakirə haqqında olan məsələ yönəldirlər; onların beşi müdrik, beşi isə ağılsız idi. Bu məsələ ən xırda təfərrüatınadək yerinə yetirilmişdir və yerinə yetiriləcəkdir, çünki onun məhz bu zamana xüsusi tətbiqi vardır və üçüncü mələyin xəbəri kimi, yerinə yetirilmişdir və zamanın sonunadək indiki həqiqət olaraq qalmağa davam edəcəkdir.” Review and Herald,

19 avqust 1890.

Gecikmə vaxtının təcrübəsi Millerin yuxusunun sonunda hərfi mənada yenidən təkrarlanacaqdı və onun cəvahiratları o zaman günəşdən on qat daha parlaq işıq saçacaqdı; beləliklə, cəvahiratların on bakirə məsəlinin son sınağını təmsil etdiyi müəyyən edilir. On sınağın rəmzidir və on günün sonunda Daniel ilə üç adlı-sanlı şəxs Babiliyin yeməyini yeyənlərdən zahirən daha gözəl və daha dolğun göründülər. Habaquqda imanla deyil, özünəgüvənlə yaşayan məğrurlar Babiliyin xasiyyətini formalaşdırdılar. Millerçi tarixdə onlar Babiliyin qızları oldular və Habaquqda onların xasiyyətini müəyyən etmək üçün papalıqdan istifadə olunur.

Budur, qürura qapılmış onun canı daxilində doğru deyildir; lakin saleh öz imanı ilə yaşayacaqdır. Bəli, həm də şərab üzündən həddi aşdığı üçün o, məğrur adamdır, evində oturub-qalmır; öz ehtirasını ölümlər diyarı kimi genişləndirir, ölüm kimidir və doymur; öz yanına bütün millətləri toplayır, bütün xalqları özünə yığır. Məgər bunların hamısı ona qarşı bir məsəl və istehzal bir atalar sözü qaldırır deməyəcəklərmi: Vay halına onun ki, özününkü olmayanı artırır! Bu nə vaxta qədər? Və vay halına onun ki, özünü qalın palçıqla yükləyir! Səni sancacaq olanlar qəfil qalxmayacaqlarmı? Səni sarsıdacaq olanlar oyanmayacaqlarmı? Sən də onlar üçün qənimət olmayacaqsanmı? Çünki sən çox millətləri qarət etmisən, xalqların bütün qalığı səni qarət edəcək; insan qanına görə və ölkəyə, şəhərə və orada yaşayanların hamısına edilən zorakılığa görə. Habakkuk 2:4–8.

Matta iyirmi beşdəki bakirələr üzərinə gətirilən sınaq prosesi, şimal padşahının (papalığın) xarakterini inkişaf etdirmiş bir sinif ibadətçi meydana gətirir; o da “bir çox millətləri talayan” qüvvədir.

Rəbb belə deyir: Budur, şimal ölkəsindən bir xalq gəlir, yerin uclarından böyük bir millət qaldırılacaq. Onlar yay və nizə tutacaqlar; amansızdırlar və mərhəmət bilməzlər; səsləri dəniz kimi guruldayır; və atlara minib sənə qarşı döyüş adamları kimi düzülürlər, ey Sion qızı. Onun soruşğunu eşitdik: əllərimiz taqətdən düşdü; izzət bizi bürüdü, doğan qadının ağrısı kimi ağrı. Çölə çıxma, yolla getmə; çünki düşmənin qılıncı və hər tərəfdə qorxu vardır. Ey xalqımın qızı, çul geyin və kül içində yuvarlan; özünə yas tut, sanki yeganə oğul üçün, ən acı fəryad et; çünki talançı qəflətən üzərimizə gələcək. Yeremya 6:22–26.

Habaququn iki sinfi bunlardır: imanla saleh sayılanlar və Babilin təlimlərini yeyib-içənlər. Millerin yuxusunun son günlərində bakirələr kimi təmsil olunanlar ya Məsihin xasiyyətini inkişaf etdirir və beləliklə Allahın möhürünü alırlar, ya da papalığın xasiyyətini inkişaf etdirib vəhşi heyvanın nişanəsini alırlar.

“Əxlaqi qaranlıq içində həqiqi işığın parlaması üçün vaxt gəlib çatmışdır. Üçüncü mələyin xəbəri dünyaya göndərilmişdir və insanları vəhşinin və ya onun surətinin nişanını alınlarında və ya əllərində qəbul etməmələri barədə xəbərdar edir. Bu nişanı qəbul etmək, vəhşinin etdiyi ilə eyni qərara gəlmək və Allahın Kəlamına birbaşa zidd olaraq eyni fikirləri müdafiə etmək deməkdir. Bu nişanı qəbul edənlərin hamısı haqqında Allah belə deyir: “Belələri Allahın qəzəb şərabından içəcəklər; o qəzəb ki, Onun hiddət camına qatışıqsız tökülmüşdür; və o, müqəddəs mələklərin hüsurunda və Quzunun hüsurunda od və kükürdlə əzab çəkəcəkdir.” Review and Herald, 13 iyul 1897.

Babilin şərabını içən bakirələr nəhayətdə Allahın qəzəbinin şərabını içəcəklər. Yeşaya kitabında Efrayimin sərxoşları öz kor sərxoşluqlarını hər şeyi alt-üst etməklə zahir edirlər və bu əməl “dulusçunun gili” sayılmalıdır.

“Daimi”nin Məsihin rəmzi kimi eyniləşdirilməsi, “daimi” barədə həqiqəti alt-üst edir, çünki “daimi” şeytani bir rəmzdır. Millerin “daimi”ni bütperəstlik kimi eyniləşdirməsi birbaşa Habaquququn lövhələri üzərində təmsil olunmuşdur. Millerin Saloniklilərə yazılmış məktubdakı həmin parçanı kəşf etməsi, hansı ki, ona “Allahın məbəbində oturan günah adamı”nın aşkara çıxması üçün “götürülən” şeyin bütperəstlik olduğunu anlamağa imkan verdi, 2 Saloniklilər, ikinci fəsildə yerləşən əsas həqiqətdir.

“Mən oxumağa davam etdim və onun [gündəlik] tapıldığı Daniəldən başqa heç bir başqa hal tapa bilmədim. Sonra [konkordansın köməyi ilə] onunla əlaqəli duran bu sözləri götürdüm: ‘aradan götürmək’; o, gündəliyi aradan götürəcək; ‘gündəliyin aradan götürüləcəyi vaxtdan etibarən’ və s. Oxumağa davam etdim və düşündüm ki, bu mətn üzərinə heç bir işıq tapa bilməyəcəyəm; nəhayət 2 Saloniklilərə 2:7, 8-ə gəlib çıxdım. ‘Çünki qanunsuzluğun sirri artıq fəaliyyətdədir; ancaq indi mane olan, özü aradan götürülənədən mane olacaq, və ondan sonra o şərir aşkara çıxacaq’ və s. Və mən həmin mətnə gəlib çatanda, ah, həqiqət nə qədər aydın və əzəmətli göründü! Budur! Bu, həmin gündəlikdir! Yaxşı, bəs indi Paulun ‘indi mane olan’, yaxud əngəl törədən dedikdə nəyi nəzərdə tutur? ‘Günah adamı’ və ‘şərir’ dedikdə Papalıq nəzərdə tutulur. Yaxşı, bəs Papalığın aşkara çıxmasına mane olan nədir? Niyə, bu, Bütperəstlikdir; elə isə ‘gündəlik’ Bütperəstlik mənasına gəlməlidir.” — William Miller, Second Advent Manual, səhifə 66. Advent Review and Sabbath Herald, 6 yanvar 1853.

Millerin aşkar etdiyi kimi, Saloniklilərdə “gündəlik”in mənası həmin parçanın əsas həqiqətidir. Paul həqiqəti sevməyənləri və buna görə də güclü aldanışa düçar olacaq olanları müəyyənləşdirərkən, o, əlbəttə ki, ümumi mənada həqiqətə olan nifrəti müəyyən edir; lakin həmin parçada birbaşa istinad edilən həqiqət budur ki, “gündəlik” bütperəst Romanı təmsil edir.

Bədənin çırağı gözdür; buna görə də əgər sənin gözün bəsitdirsə, bütün bədənin nurla dolu olar. Lakin əgər sənin gözün şərdirsə, bütün bədənin qaranlıqla dolu olar. Əgər buna görə də səndə olan nur qaranlıqdırsa, o qaranlıq nə qədər böyükdür! Heç kəs iki ağaya qulluq edə bilməz; çünki ya birinə nifrət edib o birini sevecək, ya da birinə bağlı qalıb o birinə xor baxacaq. Siz Allaha da, mammona da qulluq edə bilməzsiniz. Matta 6:22–24.

Yalnız həqiqətə sevgi, yaxud həqiqətə nifrət vardır. Orta yol yoxdur. Matta iyirmi beşdəki ağılsız bakirələrin üzərinə gələn güclü aldanış, son sınağı təmsil edən Millerin cəvahiratının nurunu rədd etmələrinə əsaslanır. Qədim İsrailin son sınağı onların onuncu sınağı idi və Millerin cəvahiratı son günlərdə on qat daha parlaq şəfəq saçır. Millerin cəvahiratının rədd edilməsinin rəmzi “gündəlik”dir; Adventizmin üçüncü nəslində Efrayimin sərxoşları bunu alt-üst etdilər. “Gündəlik” bütperəstliyin şeytani bir rəmzidir. O sərxoşlar saxta bir cəvahirat təqdim etdilər; onu mürtəd Protestantizmdən gətirdilər və bu, “gündəlik”i Məsihin rəmzi kimi təqdim edir.

Millerin öz cəvahiratına dair anlayışı onun yetişdirildiyi tarixlə məhdudlaşmışdı. İkinci Gəlişin növbəti peyğəmbərlik hadisəsi olduğuna qəti əmin olduğundan, 1798-ci ildə papalığın aldığı

ölümcül yara yalnız Danielin ikinci fəslindəki dördüncü və son dünyəvi səltənəti təmsil edə bilirdi. Miller “gündəlik” barədə anlayışında da məhdud idi; çünki onun şəhadəti budur ki, vəhy vasitəsilə o, müəyyən bir tədqiqat üsuluna yönəldilmişdi və bu üsul barədə o, Müqəddəs Kitabından, Cruden’s Concordance-dan istifadə etdiyini və bəzi qəzetləri oxuduğunu bildirmişdi. Bu qaydada araşdırma aparmaq qərarı sadəcə onun ağılına gəlmişdi.

“Deist olduğum on iki il ərzində tapa bildiyim bütün tarixləri oxudum; lakin indi Müqəddəs Kitabı sevirdim. O, İsa haqqında öyrədirdi! Amma yenə də Müqəddəs Kitabın xeyli hissəsi mənim üçün qaranlıq idi. 1818 və ya 1819-cu ildə, ziyarət etdiyim və deist olduğum vaxtlarda danışığımı tanımış və [əşitmiş] olan bir dostla söhbət edərkən, o, olduqca mənalı bir tərzdə soruşdu: “Bu mətn və o mətn haqqında nə düşünürsən?”—deist olduğum zaman etiraz etdiyim əvvəlki mətnlərə işarə edərək. Mən onun nə demək istədiyini anladım və cavab verdim: Əgər mənə vaxt versəniz, onların nə mənə verdiyini sizə deyərəm. “Nə qədər vaxt istəyirsiniz?” Bilmirəm, amma sizə deyəcəyəm, deyə cavab verdim; çünki Allahın başa düşülə bilməyən bir vəhy verdiyinə inana bilmirdim. Bundan sonra Müqəddəs Kitabımı öyrənməyə qərar verdim; inanırdım ki, Müqəddəs Ruhun nə demək istədiyini aşkar edə bilərəm. Lakin bu qərarı verən kimi ağılıma belə bir fikir gəldi: “Tutaq ki, başa düşə bilmədiyiniz bir parçaya rast gəldiniz, nə edə bilərsiniz?” O zaman Müqəddəs Kitabı öyrənməyin bu üsulu zəhmimə gəldi:—belə parçaların sözlərini götürəcəyəm, onları Müqəddəs Kitab boyunca izləyəcəyəm və mənalalarını bu yolla tapacağam. Məndə dünyanın ən yaxşısı olduğunu düşündüyüm Cruden’s Concordance var idi; buna görə də onu və Müqəddəs Kitabımı götürüb masamın arxasına keçdim və bir az qəzetlərdən başqa heç nə oxumadım, çünki Müqəddəs Kitabımın nə demək istədiyini bilməkdə qətiyyətli idim. Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65.

Millerin qiymətli həqiqətləri təkcə onun öyrənmə üsulu vasitəsilə deyil, həm də Allahdan gələn birbaşa vəhy vasitəsilə tanındı.

“Allah Öz mələyini Müqəddəs Kitaba iman etməmiş bir əkinçinin ürəyinə təsir göstərmək, onu peyğəmbərlikləri araşdırmağa yönəltmək üçün göndərdi. Allahın mələkləri həmin seçilmiş şəxsi dönə-dönə ziyarət edirdilər ki, onun düşüncəsinə rəhbərlik etsinlər və Allahın xalqı üçün həmişə qaranlıq qalmış peyğəmbərlikləri onun anlayışına açsınlar. Həqiqət zəncirinin başlanğıcı ona verildi və o, halqa üstə halqa axtarmağa yönəldildi; nəhayət, Allahın Kəlamına heyrat və valehliklə baxdı. Orada o, həqiqətin kamil bir zəncirini gördü. İlhamsız hesab etdiyi həmin Kəlam indi onun baxışları önündə öz gözəlliyi və izzəti ilə açıldı. O gördü ki, Müqəddəs Yazının bir hissəsi digərini izah edir; bir keçid onun anlayışı üçün qapalı olduqda, Kəlamın başqa bir hissəsində onu izah edən şeyi tapırdı. O, Allahın müqəddəs Kəlamına sevinclə və ən dərin ehtiram və heybətlə yanaşdı.” Early Writings, 230.

Bacı Uayt “Allah Öz mələyini” Millerə göndərdi dedikdə, bu, Millerə göndərilən mələyin Cəbrail olduğunu göstərir; çünki “Öz mələyi” ifadəsi Cəbrailə aid edilən bir termindir.

Mələyin «Mən Allahın hüzurunda dayanan Cəbrayıl» sözləri onun səmavi məhkəmələrdə yüksək şərəf mövqeyi tutduğunu göstərir. O, Danielə bir xəbərlə gəldikdə dedi: «Bu işlərdə mənimlə birlikdə dayanan heç kəs yoxdur, ancaq sizin Şahzadəsiz Mikayıl [Məsih].» Daniel 10:21. Xilaskar Vəhydə Cəbrayıl haqqında belə danışır: «Onu Öz mələyi vasitəsilə quluna Yəhyaya göndərüb bildirdi.» Vəhy 1:1.” The Desire of Ages, 99.

Cəbrayıl və digər mələklər Millerin “zəhninə yol göstərdilər” və “Allahın xalqı üçün həmişə qaranlıq qalmış peyğəmbərlikləri onun anlayışına açdılar.” Onun xəbəri sadəcə araşdırma üsulu vasitəsilə formalaşmamış, həm də İlahi vəhy vasitəsilə verilmişdi. Müqəddəs Kitabı öyrənmək üçün istifadə etdiyi üsulun özü sadəcə onun zəhninə gəlmişdi. Allah həqiqəti zehnimizə gətirdikdə, bu, Müqəddəs Kitabı düzgün bölüşdürmə prosesi vasitəsilə həqiqətə çatmaqdan fərqli olaraq, İlahi vəhydir. Miller hər ikisini etmişdi, lakin “gündəlik” mövzusunun başa düşməsində İlahi vəhy də rol oynamışdı.

Miller, əlində yalnız Müqəddəs Kitab və bibliya dillərinə dair hər hansı məlumatdan məhrum bir konkordans olduğu üçün, Daniel kitabının səkkizinci fəslinin doqquzdan on ikinci ayələrinədək olan hissəsində cinsin tərəddüd etməsini tanıya bilməzdi. Hər ikisi də “götürüb aparmaq” kimi tərcümə olunan “sur” ilə “rum” arasındakı fərqi görə bilməzdi. Hər ikisi də “müqəddəs məkan” kimi tərcümə olunan “miqdash” ilə “qodesh” arasındakı fərqi də görə bilməzdi.

O, Müqəddəs Kitabda yüz dörd dəfə rast gəlinən “tamid” sözünün həqiqətini görə bilməzdi. Onun görə bilmədiyi həqiqət (və bu, eyni zamanda onun gördüyü həqiqətdir) belə idi: İbrani dilindəki “tamid” sözü Müqəddəs Kitabda yüz dörd dəfə işlədilsə də, yalnız Daniel kitabında bu ibrani sözü “tamid” isim kimi işlədilir. “Tamid” “davamlı” mənasını verən ibrani sözdür və Daniel kitabında “gündəlik” kimi tərcümə olunur.

Yalnız Daniel kitabında bu söz isim kimi işlədilir, digər doxsan doqquz halda isə zərf kimi işlədilir. Bu səbəbdən, King James Müqəddəs Kitabının tərcüməçiləri Danielin bu sözü beş dəfə isim kimi işlətdiyi, Müqəddəs Kitabın bütün digər müəlliflərinin isə onu doxsan doqquz dəfə zərf kimi işlətdiyi faktı ilə qarşılaşanda, dəlillərin ağırlığı qarşısında Danielin sözü isim kimi işlətməsini “düzəltməyə” məcbur oldular. Danieli “düzəltmək” üçün onlar bu sözə “qurban” sözünü əlavə etdilər və beləliklə, ismi zərfə çevirdilər. Sonra isə tərcüməçiləri düzəltmək üçün Ellen White ilhamla qeyd etdi ki, o, “‘Daily’ ilə əlaqədar olaraq gördü ki, ‘sacrifice’ sözü insan hikməti ilə əlavə edilmişdir və mətnə aid deyildir; və Rəbb onun doğru baxışını hökm saatı çağırışını verənlərə vermişdir.”

Miller, öz şahidliyinə görə, “gündəlik”i anlamağa çalışırdı; o, nəhayət, bunu 2 Salonikililərdə anladı. Lakin yenə də öz şahidliyinə görə, bir sözü anlamağa çalışarkən, həmin sözün işlədildiyi hər yeri nəzərdən keçirərdi; halbuki bu söz Müqəddəs Kitabda daha doxsan doqquz dəfə işlədilmişdir. Bununla belə, “gündəlik” barədə onun şahidliyi belədir ki, o, bunu Daniel kitabından başqa heç yerdə tapmamışdı; belə demişdi: “Oxumağa davam etdim və onun [gündəlik] Daniəldən başqa heç bir başqa yerdə olduğunu tapa bilmədim.” Miller yalnız öz tədqiqat üsulu ilə deyil, həm də mələklərin xidməti vasitəsilə ona verilən ilahi vəhy sayəsində cəvahirata yönəldildi.

Məhz buna görə onun “gündəlik” barədə anlayışı düzgün idi, lakin məhdud idi. O, Daniel kitabında “gündəlik” ifadəsinin istinad edildiyi beş yerdən, “gündəlik”in “götürüldüyü” üç yerdən birinin digər iki yerdən fərqli mənə daşdığını dərk edə bilmədi. Bir dəfə “gündəlik” ıvritcə ‘rum’ sözü ilə işlədilir, digər iki dəfə isə ıvritcə ‘sur’ sözü ilə işlədilir. Hər iki söz “götürmək” kimi tərcümə edilir, lakin Daniel kitabının səkkizinci fəslinin on birinci ayəsində ‘rum’ “uca qaldırmaq və ucaldatmaq” mənasını verir, on birinci fəslin otuz birinci ayəsində və on ikinci fəslin on birinci ayəsində isə

‘sur’ sözü “aradan qaldırmaq” mənasını verir.

Babillik rasionu yeyib-içən ilahiyyatçılar iddia edirlər ki, istər bir şeyi götürüb kənarlaşdırasan, istərsə də bir şeyi yuxarı qaldırasan, hər ikisi bir növ uzaqlaşdırmanı təmsil edir; buna görə də hər iki sözün eyni mənaya malik kimi başa düşülməli olduğunu söyləyirlər. Onlar iddia edirlər ki, “gündəlik” ifadəsinin üç dəfə “götürülməsi” həmişə aradan qaldırmaq mənasını verir və bunu etməklə Danielin söz seçimində diqqətsiz olduğunu müəyyənləşdirirlər. Onlar bunu açıq şəkildə demirlər, lakin nəticə etibarilə belə öyrədirlər ki, Daniel hər üç halda “sur” sözünü işlətməli idi; çünki ilahiyyatçıların fikrincə, “gündəlik” hər dəfə “götürüldükdə” guya eyni şeyi nəzərdə tutmuşdur.

Onlar səkkizinci fəslin on birinci ayədən on dördüncü ayəyədək olan hissəsində “müqəddəs məkan” kimi tərcümə edilən ‘miqdash’ və ‘qodesh’ sözləri ilə də eyni şeyi edirlər. Həmin dörd ayədə “müqəddəs məkan”a dair hər bir istinadda onların hamısının Allahın müqəddəs məkanını təmsil etdiyini israrla iddia edirlər. Yenə də bu nəticəyə görə, Daniel hər üç istinadda sadəcə ‘qodesh’dən istifadə etməli, on birinci ayədə isə ‘miqdash’dan istifadə etməməli idi. Miller bu sözlər arasındakı fərqi dərk etməzdi, lakin müasir ilahiyyatçılar bunu dərk edirlər və bunu etdikdə, heç bir fərqi qəbul edilməməli olduğunu israrla bildirirlər. Halbuki sözlər arasındakı fərqləri dərk etməyən Miller, müasir ilahiyyatçıların anlayışının əksinə olan bir anlayışa gəlmişdi.

Həqiqət budur ki, Daniel ibrani dilini bilən və Babilin bütün digər müdrik adamlarından on qat daha ağıllı sayılmış diqqətli bir yazıçı idi. Əgər ibrani dilinin düzgün istifadəsini və onun həmin xüsusi tarixdə necə doğru şəkildə ifadə olunmalı olduğunu kimsə bilirdisə, o, Daniel idi. Əgər Daniel müxtəlif sözlər işlədirdisə, bu, onların fərqli mənalar ifadə etməsi üçün idi; o, bunları qəsdən bu cür təqdim etməyə çalışmışdı. Danielin “müqəddəs məkan” və ya “aradan qaldırmaq” kimi tərcümə olunan sözlərdən fərqli istifadəsi qəbul edildikdə, bunlar Millerin “daimi” haqqında anlayışını təsdiqləyir; bu anlayış Miller tərəfindən məhz Paulun həqiqətə nifrət edənlərin güclü azgınlığa düşər olmağa məhkum edildiyini müəyyən etdiyi həmin parçada tanınmışdı.

Həqiqətə nifrət edən və güclü azgınlıq doğuran yalana inananlar, həmçinin iki sinifdə təsvir olunan Efrayimin sərxoşları kimi də təqdim edirlər. Bir sinif savadlı rəhbərlikdir, digər sinif isə yalnız savadlıların onlara öyrətdiklərini eşidəcək savadsızlardır. Onlar yalanların altında gizlənən və ölümə əhd bağlayanlardır. Onlar Matta iyirmi beşdəki ağılsız bakirələr və Habakkuk ikidə canı təkəbbürlə şişmiş olanlardır. Onlar Millerin yuxusunun təməl həqiqətlərini rədd edənlərdir; bu həqiqətlər axırda on qat daha parlaq işıq saçır (müasir İsrail üçün onuncu və son sınağı təmsil edərək), necə ki, qədim İsrail üçün onuncu və son sınaq bunu əvvəlcədən obrazlı şəkildə göstərmişdir.

Bu araşdırmanı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

Və Rəbb Musaya dedi: Bu xalq nə vaxta qədər Məni təhqir edəcək? Aralarında göstərdiyim bütün əlamətlərə baxmayaraq, nə vaxta qədər Mənə inanmayacaqlar? Mən onları vəba ilə vuracağam və irslərindən məhrum edəcəyəm; səni isə onlardan daha böyük və daha qüdrətli bir millət edəcəyəm. Musa da Rəbbə dedi: O zaman Misirlilər bunu eşidəcəklər, çünki Sən Öz qüdrətinlə bu xalqı onların arasından çıxarmısan. Onlar bunu bu ölkənin sakinlərinə də xəbər

verəcəklər; çünki eşitmişlər ki, ya Rəbb, Sən bu xalqın arasındasan, ya Rəbb, Sən üz-üzə görünürsən, Sənin buludun onların üzərində dayanır, gündüz bulud sütunu içində, gecə isə od sütunu içində onların önündə gedirsən. Əgər indi bu xalqın hamısını bir adam kimi qırarsansa, onda Sənin şöhrətini eşitmiş millətlər belə deyəcəklər: Rəbb bu xalqı onlara and içdiyi torpağa gətirməyə qadir olmadığı üçün onları səhrada qırdı.

İndi isə yalvarıram, qoy Rəbbimin qüdrəti böyük olsun, necə ki Sən demisən: “Rəbb səbirli və böyük mərhəmət sahibidir, təqsiri və üsyanı bağışlayır, lakin təqsirkarı əsla cəzasız qoymur, ataların təqsirini övladların üzərinə üçüncü və dördüncü nəsldək gətirir.” Yalvarıram, Öz böyük mərhəmətinə görə bu xalqın təqsirini bağışla; necə ki Misirdən indiyədək bu xalqı bağışlamısan. Rəbb dedi: “Sənin sözüənə görə bağışladım. Amma, varlığıma and olsun, bütün yer üzünü Rəbbin izzəti ilə dolacaqdır. Çünki Mənim izzətimi, Misirdə və səhrada göstərdiyim möcüzələrimi görmüş, indi isə Məni on dəfə sınamış və səsimə qulaq asmamış olan o adamların heç biri atalarına and içdiyim torpağı görməyəcək; Mənə qarşı qəzəb doğuranların heç biri onu görməyəcək. Lakin qulum Kaleb, çünki onda başqa bir ruh var idi və Mənim ardımca tam getdi, onu getdiyi torpağa gətirəcəyəm; onun nəslə də oranı irs alacaq.” Saylar 14:11–24.